

Nr 130.

Av herr **Spångberg m. fl.**, om anslag för anordnande av massundersökningar för tuberkulosens förebyggande och bekämpande.

Att tuberkulosen är en av folkhälsans allvarligaste fiender är ett faktum, som numera inte bestrides på något håll. Det ska också erkännas, att ett mycket omfattande och betydelsefullt arbete utförts för tuberkulosens bekämpande. Men förhållandena på detta område visa, att ännu är mycket ogjort och att just det viktigaste, att i tid förebygga tuberkulos, ännu återstår. Några siffror torde belysa läget.

Under de senaste åren har dödlighetssiffran för tuberkulos sjunkit men rör sig alltjämt omkring 7,000 personer per år. Kräfta tävlar med tuberkulos i höga siffror, men därvid måste ihågkommas, att kräfta framför allt drabbar personer över 60 år, medan tuberkulosen skördar sina offer bland barnen och ungdomen, det befolkningslager som borde ha framtiden framför sig. Siffrorna för exempelvis 1931 visa detta. Antalet dödsfall detta år var 7,746. Därav dog 6,343 eller 83 % inom åldrarna 15—65 år och 5,366 eller 69 % i en ålder under 40 år.

Det lidande och de krossade förhoppningar inför livet, som ligger bakom dessa siffror och som drabba både de sjuka själva och deras anhöriga, torde envar kunna föreställa sig. Ur det allmännas synpunkt föreligger därjämte en annan synpunkt, som ingalunda saknar betydelse, nämligen den ekonomiska förlust som åstadkommes av tuberkulosen. Redan 1896 beräknade doktor G. Dvertie, att Sverige genom tuberkulosen årligen förorsakades en förlust av omkring trettio miljoner kronor. Försäkringsdirektören Sven Palme beräknade för 1904, att om man lyckades få slut på tuberkulosens härjningar, skulle landet inbespara ett ekonomiskt värde av inte mindre än en miljard kronor.

Fil. lic. Einar Nylén har bearbetat siffrorna för år 1931 och därvid kommit till mycket uppseendeväckande resultat. Nämda år dog i tuberkulos 3,017 män och 3,194 kvinnor.

För att få fram en ungefärlig bild av förlorad arbetsinkomst har Nylén beräknat dödsfallen för män i åldern 15—65 år och för kvinnor mellan 15—60 år samt räknat med medelinkomst av för män 4:— kronor per dag och för kvinnor 2:— kronor. Därvid framgår, att 92,901 framtida arbetsår gått förlorade för männen och 92,163 för kvinnorna eller sammanlagt 185,064 arbetsår. Dessa års arbetsförtjänst skulle för männens vidkommande uppgått till 111,481,200 kronor och för kvinnorna 55,297,800 kronor eller sammanlagt över 166 miljoner kronor. Docenten Nylén har gjort en liknande beräkning för årskullen 1931, alltså för barn födda nämnda år. Självklart måste dessa siffror bli endast ungefärliga. Men de visa dock, att av 1931 års barn

kan 2,717 män och 2,601 kvinnor beräknas avlida i tuberkulos och den sammanlagda förlorade arbetsförtjänsten uppgår till över 136 miljoner kronor. Doktor G. Neander fastslår, att »man borde utan överdrift kunna beräkna tuberkulosens ekonomiska skadegörelse till 200 miljoner årligen». Dessa siffror visa, att trots den sjunkande dödligheten läget alltjämt är mycket allvarligt för den svenska folkhälsan.

Den statsunderstödda dispensärverksamheten utför ett mycket viktigt arbete, men det är dock inte på långt när tillräckligt. Detta visar bl. a. de specialundersökningar, som på senaste tiden utförts inom vissa yrken och kårer, exempelvis studentungdomen, typografer, busspersonal o. s. v. och som delvis åstadkommits genom ekonomiska bidrag från vederbörande fackorganisationer och företag. Dessa specialundersökningar kunna med tillhjälp av röntgen på ett tidigt stadium fastställa eventuell tuberkulos, och därigenom ges den sjuke möjlighet att genom lämplig vård återfå hälsan. Nationalföreningen mot tuberkulos har här mycket stora uppgifter att fylla.

I medicinalstyrelsens utlåtande om den statsunderstödda dispensärverksamheten säges på sid. 20: »*Mass- och gruppundersökningar* åsyfta att metodiskt undersöka vissa kategorier av människor, hos vilka enligt de senare årens erfarenheter, t. ex. från undersökningar av högskolestudenter och från vissa skolundersökningar, oväntat ofta bacillförande tuberkulos kunnat påvisas hos personer som känt sig fullt friska och arbetsföra.

Spaningsarbetet efter tuberkulos synes därför böra utvidgas från det hittills i huvudsak tillämpade mera passiva förvarandet till ett aktivt uppsökande från dispensärens sida av sådana befolkningsgrupper, som enligt vunen erfarenhet äro särskilt hotade av smittan.»

På sidan 25 i samma utlåtande säges: »*Mass- och gruppundersökningar*, såsom undersökning av arbetarstammen vid större industrianläggningar, av skolbarn, av befolkningen i vissa byar o. s. v. torde däremot endast i begränsad omfattning kunna anordnas genom A-dispensärernas försorg. Här kan man tänka sig att nationalföreningen mot tuberkulos får en speciell mission att fylla.»

Doktor Gustaf Neander säger i sitt föredrag, betitlat: »Aktualiteter inom vårt lands antituberkulosarbete» följande (sid. 24): »Vi måste etablera en effektiv, upprepad kontroll över hela vår ungdom medels systematiska massundersökningar bland ungdomen i verkstäder, kaserner och undervisningsanstalter. Det är stora och dyrbara uppgifter, som här vänta oss. Skyddsarbetet bland barnen, som kanske till en viss grad är orsaken till denna framflyttning av primärinfektionen, bör utan tvivel fortsättas och om möjligt skärpas.» Vidare säger d:r Neander: »Till det specifika profylaxarbetet torde man kunna räkna de massundersökningar, om vilka ovan talats — — — samt slutligen det speciella barnskyddsarbetet som ävenledes kommer att i hög grad påverkas och kompliceras av de förut nämnda massundersökningarna, speciellt därigenom, att helt säkert ett icke ringa antal nya smittkällor komma att upptäckas, påkallande snabba åtgärder bland barnen i deras närmaste omgivning.»

För att slå fast betydelsen av nämnda gruppundersökningar räcker att peka på vissa siffror från undersökningen av typograferna. 3,184 typografer undersöktes. 72 fall av tuberkulos konstaterades, *därav femtioåtta som ej förut voro kända*. Vidare ett betydelsefullt faktum, nämligen att i de flesta fallen eller tre fjärdedelar av samtliga gav röntgenundersökningen utslaget. Detta visar dels nödvändigheten av röntgenundersökning, dels att dessa undersökningar dra ganska stora kostnader. Dessa kostnader kunna inte riktigtvis läggas över på vederbörande yrkes- eller åldersgrupp, utan böra lämpligast erläggas av statliga medel. Statens snabba ingripande till förmån för dylika massundersökningar är ofrånkomligt och innebär i själva verket en inbesparing även för staten själv.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att anslå en miljon kronor att ställas till socialdepartementets förfogande att utgå till lämpliga institutioner och sammanslutningar för anordnande av massundersökningar för tuberkulosens förebyggande och bekämpande.

Stockholm den 22 januari 1937.

Aug. Spångberg.

K. Kilbom.

Nils Flyg.

Arvid Olsson.

Verner Karlsson.

V. Herou.